

תשרי התשע"ו

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

נח היונה והעורב

לפרשת נח (על פי שיעור של הרב ד"ר יונתן גרוסמן)

היונה ומאפשרת את ההתלבטות באשר לתכלית שילוחו של העורב, היא שהבדל זה מצטרף להבדל הקודם ("מאתו"), ושניהם גם יחד מבקשים לשדר תחושה של קרבה בין נח והיונה, קרבה העומדת בניגוד ליחסיו של נח עם העורב. נראה שנה מסתפק האומנם יכול הוא לסמוך על העורב; כה מסופק הוא בדבר, עד שהתורה אינה כותבת את טעם שליחתו. היונה, לעומת זאת, נאמנה על נח, וממילא מצוין רצונו לדעת את מצב פני האדמה דווקא בשילוחה. (כמו כן יש בכך גם מעין 'רמז מטריים' לבאות, שהרי העורב אכן לא תרם דבר לידיעתו של נח אם 'קלו המים מעל הארץ', והדבר התברר רק בשילוח היונה.)

5. הנצי"ב

"ובא ללמדך שכך ראוי לנהוג עם שליח כושל שלא הביא דבר תשובה מסיבה שאינו חייב בה שמכל מקום ראוי לחמול עליו."

6. בראשית כ"ד, סז:

"ויבאך יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה"

7. בראשית ל"ח, ב:

"וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה"

8. רות ד' יג:

"ויקח בעז את רות ותהי לו לאשה ויבא אליה"

9. בראשית כ"ט כג:

"ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה אליו ויבא אליה"

10. בראשית ה', כט:

"זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו"

11. בראשית ו' ח:

"ונח מצא חן בעיני ה' "

1. בראשית ח', טז-יז:

טו ויִדְבַר אֱלֹקִים אֶל-נֹחַ לֵאמֹר טז צֵא מִן-הַתֵּבָה אֲתָה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵיךָ וּנְשֵׁי-בְנֵיךָ אִתְּךָ יז כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתְּךָ מִכָּל-בֶּשֶׂר בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ הוּצָא (הִיִּצָא) אִתְּךָ וּשְׂרָצוּ בְּאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל-הָאָרֶץ"

2. בראשית ח', ו-יג:

ו וַיְהִי מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת-חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה. ז וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד-יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ. ח וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ לְרִאוֹת הַקְּלוֹ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה. ט וְלֹא-מָצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף-רַגְלָהּ וַתָּשֶׁב אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה כִּי-מַיִם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה. י וַיִּחַל עוֹד שְׂבַעַת יָמִים אַחֲרָיו וַיִּסָּף שִׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה מִן-הַתֵּבָה. יא וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לָעֵת עָרֵב וְהָנָה עָלָה-זֵיֹת טָרֶף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי-קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ. יב וַיִּיחַל עוֹד שְׂבַעַת יָמִים אַחֲרָיו וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסָפָה שׁוֹב-אֵלָיו עוֹד. יג וַיְהִי בְאַחַת וָשֶׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסַּר נֹחַ אֶת-מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיֵּרָא וְהָנָה חָרְבוּ פְנֵי הָאָדָמָה.

3. הנצי"ב מוולוז'ין בפירושו "העמק דבר:

"יש להתבונן למה שלח שני עופות הללו דווקא עורב ויונה, והלא יש הרבה עופות שפורחים טוב יותר מהם?" ...

"והיה מנהג העורב הגדל בבית שלא לשלחו מרחקים, משא"כ היונה היא מלומדת לכך לשאת מכתבים למרחוק ולהביא איזה דבר בפיה".

4. הרב יונתן גרוסמן:

כאשר בשילוח היונה מוסיפה התורה את הטעם - "לראות הקלו המים מעל פני האדמה" - מסתבר שזו הייתה גם מטרת שילוחו של העורב. והסיבה שהתורה מציגה את מטרת השליחות רק ביחס לשילוחה של

12. בראשית ח' ט: **"ולא מצאה היונה מנוח"**
13. רמב"ן ח', ט: **"לא מצאה היונה מנוח אשר ייטב לה"**.
14. רות ג' א: **"בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך"**
15. ישעיהו ס' ח: **"מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבתיהם"**
16. רד"ק על ח', ז: **ובראות נח כי לא למד מהעורב דבר שלח את היונה, כי היונה יש בה כח הדמיון להשיב שולחה דבר... גם יש בה טבע תשוקה לשוב אל קנה. וכן מנהג המלכים לגדלה בביתם ולשלחה במקומות הרחוקים, וקושרין כתב בכנפיה והיא שבה אל שולחה בכתב התשובה שקושרים אותה בכנפיה גם כן מי שנשתלחה להם**
17. ישעיה ל"ד יא, יד: **"וירשוה קאת וקפד / וינשוף ולרב ישכנו בה"**
"אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח"
18. רש"י על ח', ז: **"עד יבושת המים... אבל מדרש אגדה: מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר: והעורבים מביאין לו לחם ובשר"**
19. ישעיה ל"ח יג-יד: **"שויתי עד בקר כארי... כסוס עגור כן אצפצף, אהגה כיונה"**
20. תהילים קמ"ז ח: **"נותן לבהמה לחמה / לבני ערב אשר יקראו"**
21. יל"ש בראשית ח רמז נח: **וישלח את העורב – הלך ומצא נבלת אדם מושלכת בראשי ההרים וישב לו על מאכלו ולא השיב שליחותו ושלח את היונה והשיבה שליחותו. מכאן אמרו: השולח דברים ביד טמא כשולח ביד כסיל והשולח דברים ביד טהור כציר נאמן לשולחיו**